

Reconversió empresarial en el sector primari

Regar amb persones

El regadiu multiplica el valor afegit agrari i és el millor aliat per aconseguir un equilibri territorial

FRANCESC
Reguant

Durant les últimes dècades la superfície de regadiu de Catalunya ha viscut diverses ampliacions. Entre els nous regadius destaca per la seva importància el canal Segarra-Garrigues. Posar unes terres en regadiu permet ampliar les opcions productives, establir la producció i obtenir uns rendiments productius més elevats. Al seu torn, el regadiu pot multiplicar el valor afegit en el mateix sector agrícola i generar un destacable efecte induït en altres sectors relacionats, amb el que això comporta d'impacte positiu sobre l'ocupació i el sosteniment de la població rural. No obstant, aquests impactes positius depenen de què es cultiva i de qui cultiva.

Sobre *què es cultiva*, un estudi recent sobre rendiments comparats de secà i regadiu a l'altiplà de Lleida indica que, de mitjana, regar una hectàrea de blat a plena dotació pot doblar el valor de la producció de secà; si es tracta d'ametllers, es pot multiplicar per 11,6; en pomeres, per 31,1, i si es reguen tomàquets de manera intensiva, la producció pot arribar a multiplicar-se per 44. Potencialment tots aquests cultius poden tenir una rendibilitat sobre el capital positiva però la seva incidència sobre l'ocupació serà molt diferent.

Un exemple extrem de tot això són les plantacions de pollancre o eucaliptus que s'estan iniciant als nous regadius. És una opció legítima, que compta potser amb una adequada rendibilitat sobre el capital invertit, però amb un valor afegit molt baix, gairebé sense influència, o amb incidència negativa, en dinàmiques socials del territori que acull la plantació. ¿És, doncs, una alternativa adequada des d'un punt de vista de polítiques de desenvolupament?

HEM DE TENIR en compte que el regadiu és una infraestructura costosa, finançada en bona part amb recursos públics, raó per la qual el retorn economicosocial de la infraestructura a la societat resulta essencial. Retorn que es produeix al dotar de viabilitat les explotacions agràries en zones amb limitacions per aridesa, al multiplicar el valor afegit produït, al generar llocs de treball, a l'evitar l'èxode rural i l'abandonament de terres de cultiu. En resum, el regadiu és el millor aliat a favor de l'equilibri territorial. Per això, ¿té sentit renunciar, des de les administracions públiques, a aquests objectius o simplement no contemplar-los? Sens dubte, hi ha instruments per incentivar o orientar l'adopció del regadiu en una direcció més eficient en termes de desenvolupament rural.

MONRA

Pel que fa a *qui cultiva*, el regadiu transforma l'estructura de les explotacions agràries. Per exemple, un cerealista amb 200 hectàrees de secà al posar les terres en regadiu i, al seu torn, canviar el cultiu cap a hortalisses pot passar de no requerir mà d'obra –a més de la pròpia– a convertir-se en el gerent d'una empresa amb algunes desenes de treballadors. És una transformació teòricament possible però en la pràctica es troba amb barreres difícils d'esquivar: per una part requereix una inversió molt important i, per una altra, implica una capacitat empresarial notable. Per aquesta raó l'evolució cap a models més transformadors es porta a terme molt lentament o a partir de la iniciativa de grans empreses consolidades. Segons la manera com s'efectuï la transformació els impactes en les estructures productives i socials seran

també molt diferents.

Una de les possibles opcions –però real–, liderada per grans empreses financeres o comercials, es basa en la substitució de les estructures empresarials originals, formades per múltiples explotacions agràries, que són rellevades per una gran empresa amb treball assalariat. Aquest canvi genera un impacte social important, però a més, des d'un punt de vista estratègic, no sembla oportú prescindir d'estructures que han demostrat resiliència davant la crisi i capacitat d'adaptació davant els embats de la competitivitat global.

UNA ALTERNATIVA, davant el repte del regadiu en un entorn competitiu, que no destrueixi el potencial d'una sòlida estructura de mitjanes explotacions agràries pot provenir de dues vies igualment vàlides. Una d'elles requereix el concurs d'una empresa externa que aporta capital i garanteix la comercialització però sense trencar les estructures productives inicials, fixant relacions econòmiques que compensin l'empresa i els agricultors. L'altra via comença en els mateixos agricultors a partir de la seva capacitat per agrupar-se com a cooperativa o empresa agrària, una alternativa preferible si no contemplem les dificultats per articular voluntats al voltant d'una proposta cooperativa. En qualsevol cas, davant el conjunt d'opcions les polítiques públiques de desenvolupament rural han d'abandonar la posició de *laissez faire*. ≡

Economista.